Anul III. — Nr. 8. Noemvrie 1937.

INSEMNĂRI SOCIOLOGICE

Apar odată pe lună.

Director: **TRAIAN BRĂILEANU**,
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuţi.

CUPRINSUL

ARTICOLE

REDACŢIA: Cernăuţi, str. General Berthelot 5.
ADMINISTRAŢIA (Profesor Constantin Zoppa): Cernăuţi, str. Baltinester 15.

Abonamentul pentru 1 an . . . . . . Lei 60
Exemplarul . . . . „ 5

Tipografia Mitropolitul Silvestru, Cernăuţi.

REVISTA CARȚILOR

Traian Brăileanu — Sociologia și Arta guvernării. (Ion Țurcan).
Gaston Richard — I. La conscience morale et l'expérience morale. II. La loi morale. Les lois naturelles et les lois sociales. — La critique de l'hypothèse du contrat social avant Jean-Jacques Rousseau.
André Joussain — Psychologie de masses.
André Tardieu — La Revolution à refaire. — La profession parlementaire.
Ion I. Moța — Liga Națiunilor.
C. Stoicanescu — Revoluția lui Horia.

REVISTA REVISTELOR

Jurnal de Psihotehnică — Director C. Rădulescu-Motru. (Cl. Usatiuc).

Fiecare număr va avea cel puțin 32 pagini.
Manuscrisele nu se înapoiază.

Rugăm pe d-nii abonați cari își schimbă domiciliul să comunice administrației revistei noua lor adresă.

ANUL III. Nr. 8. Noemvrie 1937

Insemnări Sociologice

Director: TRAIAN BRĂILEANU,
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuţi.

UN SIMPTOM DE REGRESIUNE SOCIALĂ ÎN FRANŢA:
Necinstea ridicată la rangul de Drept

In prezent se produce în Franţa o adevărată regresiune morală într'o parte a populaţiei, sub influenţa moravurilor politice. Ni se pare folositor a o descrie.

In afară de educaţia dată în şcoli, mai este o alta: aceea pe care o constituesc pentru toţi cetăţenii exemplele oamenilor ocupînd slujbe, spectacolul vieţii publice şi, în general, influenţa instituţiunilor asupra moravurilor.

Nu este decît un mijloc pentru un guvernămînt de a se consolida, zicea Lazare Carnot: „acela de a fi drept: anume ca în faţa lui favoarea să nu treacă înaintea serviciilor şi ca să existe o garanţie contra jafurilor şi a înşelătoriei.“ Sub regimul actual, niciuna din aceste condiţii nu este împlinită. Dela 1902 combismul a întreprins de a rezerva numai adepţilor Franc-masoneriei numele de „republicani“, recunoscînd republicanilor toate drepturile, şi sistemul fişelor a fost ridicat ca regulă pentru înaintarea funcţionarilor şi pentru împărţirea favorurilor, subvenţiilor şi decoraţiilor [1]). Mai mult încă, toate regulele justiţiei au fost violate, cînd a fost vorba de a favoriza camarazii; în anumite cazuri chiar legea a fost făcută înainte de toate pentru ei. Legea etatistă a asigurărilor sociale, de exemplu, a fost hotărîtă în adunarea masonică din 1926 sub imboldul „fraţilor“ Gaston Roussel, fost reparator de telefoane devenit director al Mutualităţii, Marcel Martin, fost funcţionar de poştă comunist devenit şef de birou la oficiul de locuinţe ieftine şi a lui Louis Doignon, maestru ajutor al Marei Loji şi şef de serviciu regional pentru muncitorii străini la Paris. „Clasa muncitorească, după Marcel Martin, aştepta cu nerăbdare această lege de prevedere şi justiţie socială.“ Fapt semnificativ: construcţia clădirii destinate a adăposti la Paris administraţia noului serviciu, care costă 25 milioane şi care nu valorează nici 5, fu începută înainte chiar ca parlamentul să fi votat legea, aşa de mare era,

[1]) Aceste fişe întocmite din grija lojelor, informau pe miniştri asupra opiniunilor religioase şi politice ale candidaţilor. Ele fură denunţate Camerei deputaţilor în Octombrie 1904 de către Guyot de Villeneuve (Vezi în această chestiune Istoria republicei a treia publicată sub direcţia lui *Jean Héretier*, t. I, p. 244 şi următoarele).

după cît se pare, nerăbdarea clasei muncitoreşti. Nerăbdare foarte uşor de înţeles, cînd se va şti că Gaston Roussel fu numit director general al asigurărilor sociale, consilier de Stat în serviciu extraordinar şi comandor al Legiunii de onoare; Marcel Martin director ajutor al cassieriei interdepartamentale al asigurărilor sociale de Sena şi de Sena şi Oise; şi Louis Doignon, agent contabil al cassei de garanţie al asigurărilor sociale, apoi ofiţer al Legiunii de onoare, apoi director al cassei interdepartamentale al Senei şi Oise. Şi asta nu este decît un exemplu între-o mie: căci aceasta este o practică constantă a regimului. Trebue oare reamintit Albert Thomas, primind, în aparenţă în interesul muncitorilor, 600.000 franci pe an ca preşedinte al Biroului internaţional al muncii la Geneva? D-l Antonelli, deputat socialist, nereales, numit la o catedră creată anume pentru el la Conservatorul de arte şi meserii cu o leafă de 70.000 franci? D-nul Richard, alt deputat socialist căzut la fel la alegeri, numit, deşi neavînd nicio competinţă financiară, casier plătitor general la Djibuti? In sfîrşit mai trebue oare de înşirat mulţimea slujbelor şi monopolurilor unde mişună budgetivorii paraziţi?

In această stare a lucrurilor, Republica nu este decît o întreprindere vastă de exploataţiune a veniturilor publice în folosul unui partid. Un astfel de regim are ca urmare un favoritism neruşinat şi o totală absenţă de scrupule. Şi pentru a se pretinde legitim, el consacră chiar prin asta un drept nou, pe care, de cînd lumea, nici un alt regim nu l-a cunoscut vreodată: dreptul necinstei.

Deja după afacerea decoraţiilor, care fu primul scandal al Republicei, se văzu Wilson, recunoscut vinovat de traficul cu decoraţii, înfăţişîndu-se din nou cu succes înaintea alegătorilor a căror încredere n'o pierduse [1]). Afacerea Staviski cuprinse aceeaş învăţătură. Hulin, dovedit ca vinovat de furt, dezonorat, şters din ordinul avocaţilor de către colegii săi, a rămas ministru şi nu s'a decis să demisioneze decît tîrziu sub presiunea opiniei. Dar rămase deputat. Mai mult încă, în Septembrie 1935, un primar comunist de Ales condamnat la şase luni închisoare pentru sfeterisire (de esenţă), îşi face, la ieşirea din închisoare, o intrare triumfală în comuna sa: lumea se înghesue înaintea lui, i se oferă flori şi el reia în stăpînire primăria ca şi cum nimic nu s'ar fi întîmplat. Alţi politicieni pe cari e inutil a-i mai numi, dovediţi vinovaţi de minciună şi complicitate cu excrocii pentru a nu zice mai mult, nu numai că au rămas deputaţi şi au continuat a fi tămîiaţi în partidul lor, dar au devenit chiar miniştri. Egalitarismul democratic vrea fără îndoială ca oamenii cinstiţi să n'aibă mai multe drepturi decît hoţii. El are chiar o slăbiciune pentru tâlhari, judecîndu-se după evenimente.

O astfel de stare de spirit nu este rezervată politicienilor. Este fapt că acolo unde ordinea politică nu este în armonie cu ordinea civilă, ordinea civilă tinde să se modeleze după ordinea politică

---

[1]) Wilson era propriul ginere al Preşedintelui Republicei, Jules Grevy, şi traficul cu decoraţii se făcea la Elysée.

pînă'n momentul cînd limita fiind atinsă, ea îi provoacă prăbuşirea. Este deasemenea fapt că clasele mijlocii şi inferioare tind să se modeleze după clasele conducătoare. Cînd clasele conducătoare se înalţă prin inteligenţă, capacităţi şi virtuţi, nivelul intelectual şi moral al masselor tinde în consecinţă a se ridica, cînd din contră ele se recrutează printre arivişti, şarlatani ambiţioşi, afacerişti fără scrupule, nivelul intelectual şi moral al naţiunii scade în aceeaş măsură. Noi asistăm hotărît la acest declin al moralităţii publice.

(Trad. Veronica Brăileanu). **André Joussain**

Legiunea şi învăţătorii

Naţionalismul este un rang de nobleţă, o treaptă de nobleţă pe scara culturii.

Aurel O. Popovici

I.

La fiece schimbare de guvern, la orice banchet cu şampanie culturală, oamenii îşi descopăr preocupări şcolare cu soluţii de o dulce ingeniositate, scoase din garderoba cam învechită a democraţiei. „Alte măşti aceeaş faţă" ar putea fi titlul acestor soluţii moarte înainte de naştere, nu atît prin depărtarea lor de realităţile romîneşti, cît mai ales din netraducerea lor, cîndva în faptă. Oameni a căror intelectualitate trebuie dovedită cu diplome arhaice şi cu martori plătiţi, sînt gata în orice moment a aşeza pe noi temelii şcoala neamului.

Discutătorii şi fericitorii aceştia ai şcoalei s'ar putea împărţi în două categorii: şarlatanii, cari n'au de fapt nici un fel de preocupare, vorbind cu desinvoltură despre orice şi deci şi despre şcoală, bătînd monedă pentru naivi, şi doritorii sinceri ai unei primeniri, ai unei orientări, ai unei ieşiri la un alt liman, la un liman pe care nici ei singuri nu-l cunosc, nu-l întrezăresc şi nu şi-l pot imagina fără să se sprijine de fantoşa democraţiei.

Mai ales de un timp încoace decînd şcoala poporului, şcoala primară, pare a-şi fi cîştigat ceva teren, nu mai contenesc cu democraţia. Eroii lui Caragiale ar vorbi azi cam aşa: „Cînd zic şcoală, zic democraţie, cînd zic democraţie zic şcoală."

Chiar subiectele ce se dau, la examene, învăţătorilor, articolele de revistă şi broşurile vindute cu de-a-sila sînt pline de: „Şcoala şi democraţia", Invăţătorul democrat", „Şcoala creatoare în statul democrat", etc. Invăţătorul e un ins încorsetat din leagăn. In şcoala normală — nu vorbesc de rarile excepţii — trinitatea pedagog-profesor-director îl păzesc de orice influenţă mai naţionalistă, „care i-ar putea fi nefastă". El e viitorul democrat. Invaţă doar şi despre comica Ligă a Naţiunilor. Trinitatea îl fereşte de isbirile tumultului social, îi falsifică privirea şi-l scoate complect neînarmat în faţa

asperităților vieții. Vine în sat unde găsește altă trinitate, dar cu aceleași puteri dictatoriale, deși țin isonul democrației libertare. Trinitatea aceasta încă mai severă și în plus împingîndu-l pe panta lipsei de caracter, de ideal, este: Revizor-Primar-Prefect. Tinărul învățător intrînd în sat și voind a-și pune la contribuție cunoștințele înmagazinate și sufletul creator, are de ales între: o răzbire grea, zi de zi, cu toate autoritățile și deci cu toți politicianii, luptă ce poate să-l doboare, și între o cuminte înțelegere a vremii — către care te îndeamnă, încurajează și ajută toți și în special fostele slugi ajunse azi stăpîni — înțelegere aducătoare de grade, avantagii materiale, citarea ca exemplu pentru toată lichelimea și ridicarea de statui.

Ce să facă bietul învățător ținut la distanță din lipsa lui de diplome academice, bruscat de fiece săcătură ridicată de vîntul unui sfîrșit de veac pe înalte ridicături, lăsat cu o leafă de hamal și tradat de „colegii" lui autori de bine plasate manuale didactice și mari conducători ai asoc. în diverse părți ale țării?

Cine s'a aplecat cu adevărat asupra vieții lui pe care puțini pot s'o înțeleagă în toată strădania ei, în toată jertfa ei și'n toată strălucirea ei? Politicianul nostru, stăpînul nostru de azi, a venit la el să-i ceră votul, să-l facă agent electoral și să-l promoveze pînă pe banca ministerială, în sens invers cu idealismul său, munca sa pentru școală, romînismul său. Toate relele țării cad pe învățători. Ei sunt responsabili pentru debandada de azi din școală, din sat, din Stat și poate din întreaga Europă.

„Inteligenții" au găsit imediat o ieșire. In congresele învățătorești profesează un cumplit naționalism, o înduioșătoare aderență față de „marile nedreptăți" făcute învățătorilor, pentru ca ieșiți din sală să rămînă în băltoaca acelorași interese și să recunoască numai principial dreptul la un salar de onoare pentru acești muncitori onești. Falsificarea aceasta a naționalismului e ceva mai veche. Iată o icoană: .. deoparte luptă fără cruțare pentru îngenunchiarea și stîlcirea acțiunii naționaliste, pe de altă parte, sub ocrotirea autorităților statale, desvoltarea și propagarea curentelor pretinse naționaliste cari, sub forma chenăruită tricolor, ascund interesele de tarabă ale unor alcătuiri cari au monopolizat cultul interesului general și au măcinat la moara judeo-masoneriei crezul romînismului integral. (V. Marin „Crez de generație" pag. 41).

Iată către ce naționalism e îndemnat de tînăr învățătorul, cum se caută a i se forma mintea. Cine nu se bate cu pumnul în piept răcnind că și el e naționalist, dar moderat? „Naționalismul cuminte" e o picătură de parfum pe cadavrul în putrefacție al democrației. Este valul de poezie cu care Baudelaire atenuează impresia de scîrbă pe care ți-o dă în mod normal recitarea celebrei lui „La charogne".

„Așa partidul pașoptist, mason, democrat și universalist al lui Ion Brătianu și C. A. Rosetti, partidul liberal (roșu), s'a transformat forțat de împrejurări în partid național liberal și tot astfel, cincizeci

de ani mai tirziu, sub porunca aceleiaş realităţi, partidul internaţional narodnicist, marxist, democrat şi iudaizat al ţărănismului, a devenit partidul naţional ţărănesc". (V. Marin, Ibidem p. 43).

Ce-a făcut acest naţionalism vedem în fiece zi.

Afară de vorbărie umflată, nu mai avem nimic. Totul e în ruină, în paragină. Formal avem totul. „Europa, uimită de înţelepciunea patriotismului nostru" spunea la 1866 Dumitru Brătianu. Asta a fost rostul nostru, să uimim şi să ne uimim. In acest timp frecvenţa şcolară e de 85 % în Bucovina şi Ardeal, 50 % în vechiul regat şi 35—40 % in Basarabia; organele de control corespund primei părţi a denumirii, înaintările se hotărăsc în cabinetul prefectului, iar comitetele şcolare sînt cea mai ridicolă farsă democratică. Orice dorinţă de ridicare a satului, de însufleţire a şcoalei este luată în deridere sau socotită ca o dorinţă de parvenire a învăţătorului. Nicio înţelegere, niciun sprijin, nicio încurajare, încît nu e de mirare că atîţia luptători, mai slabi ceva de înger, cad. Şi nu cad în luptă, bărbăteşte romîneşte ci aşa ca de-o boală ascunsă. Chiar cînd vine cite un bioevoitor, el nu poate face mare lucru. Organismul politic e de aşa natură că stinghereşte, împiedică. „Democraţia este incapabilă de continuitate în efort" pentrucă „un partid anulează planurile şi eforturile celuilalt. Ce s'a conceput şi clădit de unul azi se dărîmă în ziua următoare de altul. Intr'o ţară în care este nevoie de construcţie, al cărui moment istoric este însăşi construcţia, acest desavantaj al democraţiei este o primejdie". (C. Z. Codreanu „Pentru Legionari" p. 413).

Peste tot domneşte lingăul politic, pentru care învăţătorul e un „dascăl" ce ia prea mulţi bani, munceşte prea puţin şi are vacanţă prea multă.

Stau invăţătorii şi se întreabă: De unde ne poate veni îndreptarea? Un alt rost al şcoalei, azi atît de superficială, o altă înţelegere despre ea, o ridicare a tuturor puterilor neamului pentru luminarea — nu stîrpirea analfabetismului care e doar un paliativ — ţăranului nostru, un salar omenesc învăţătorului, nu spre a se îmbuiba, ci pentru a-şi duce onest o viaţă ce trebuie să servească de pildă şi a-şi închega o gospodărie dorită model pentru tot satul, un salar care să-i dea putinţa unei continue perfecţionări în ştiinţa sa şi o cunoaştere reală a ţării, şi mai ales vor învăţătorii o altă stimă pentru nobila şi frumoasa lor muncă, pe care atîţia o desconsideră şi o zeflemisesc.

II.

Această îndreptare a atitor rele, a atitor boale de care suferă şcoala de azi, nu poate veni uşor. Relele nu constau într'un minister care e ca toate celelalte, într'o persoană care poate fi uneori insufleţită de cele mai bune intenţii. Răul e în întreaga noastră concepţie de Stat. Democraţia cu care ne-au fericit bunicii noştri este marea regisoare a debandadei. De ce i se dă însă învăţătorului să înghită pilule democratice în doze cotidiene, n'am înţeles niciodată.

Dacă prin democrație se justifică dreptul fiecăruia la școală, la învățătură cît mai înaltă (și atunci democrația noastră ce pune bariere învățătorilor ca să nu pătrundă în Universitate, se dezice) atunci ne închinăm în fața ei. Dacă însă democrația cu dictonul ei faimos „indiferent de religie și naționalitate" promovează în învățători pe orice jidan numai pe baza diplomei, dați-mi voie să denumesc această democrație criminal de imbecilă. Imi poate fi mie Stat romînesc și creștinesc, neunificat spiritualicește încă, cu mari diferențe de mentalitate, îmi poate fi indiferent cine predă în școlile primare și secundare? Dar ce legătură este între ce învață un învățător în această școală normală, care e atît de departe de ce-ar trebui să fie, și idealurile democrației? Democrația pretinde egalitatea indivizilor. Este unul din pilonii ei, această aberație. Dar știința ne dovedește contrarul. Iată ce ne spune un savant, d-l Prof. Dr. I. Marinescu: „A proclama egalitatea între oameni, atunci cînd ea nu există, înseamnă să ne înșelăm pe noi înșine și pe alții, în orice caz facem o greșeală". („Știință și cultură" No. 2, anul III al Rev. Fund. Regale). Galton ne dă și mai perfect această disproporție dintre acești „egali". Astfel el afirmă că din 10.000.000 oameni, 834.140 — adică cei mai mulți — sînt de valoare mijlocie sau comună, 81.692 talentații ca și slab înzestrații cu calități intelectuale, iar grupa geniilor ca și cea a idioților este de 248. Pot avea aspirații egale și tratament egal naturi inegale?

Dar această democrație egalizatoare ar trebui congenital să nu admită elitele sociale. Elită înseamnă aristocrație, cuvînt compromis pentru apa de ploaie a democrației. Pornind însă tocmai dela concepția individualistă a învățămîntului, care ne face atenți asupra aptitudinilor fiecărui individ și căruia trebuie să-i ajutăm a și le întări, în sensul vocației lui, cultivînd în fiece elev specificul, am ieșit depe linia comună. Unde rămîne atunci pivotul democrației?

Să luăm al doilea pilon al democrației: libertatea. Unde ajungem cu ea? La libertinaj. A încercat Tolstoi să facă o școală în care libertatea era singurul principiu. Ce s'a ales din școală o știe orice normalist.

III.

Și atunci mă întreb dacă poate fi vre-o legătură sau cel mai mic punct de contact între un învățător romîn, creștin, trăitor în aceste vremuri de cumplite prefaceri și între stîrvul democrației care te duce în mod inevitabil la comunism. Poate fără să fi judecat serios această problemă, poate tîrît de curent, atras de culorile aprinse ale acestei farse ideologice s'a putut lăsa păcălit un învățător. Pentrucă nu ne putem închipui un învățător adevărat — nu un posesor de diplomă — să dorească a fi un parazit social, care din inconștiență sau numai indiferență asistă impasibil la prăbușirea acestei țări. Le-ar sări atunci în obraz sîngele fraților cari au murit cu fața la dușman, îmbrățișînd pămîntul alături de foștii lor elevi ce-și schimbaseră doar condeiul cu pușca.

Sau poate vrea să fie lăsat în pace să lucreze în școala sa

atît de mică azi și atît de uitată, în zilele lucrătoare, de toate măririle, în satul său în care au început a se rupe virtuțile strămoșești și a se destrăma sufletele de desnădejde? Problema școalei romînești este o problemă de ansamblu, este însăși problema nației romînești. D-l Corneliu Codreanu, căpitanul legionarilor, a pus-o în toată amploarea ei cînd a afirmat:

„Problema școalei romînești e problema:
I. a păturii conducătoare romînești;
II. problema culturii naționale“.

(„Pentru Legionari“ p. 97—99).

Căci școala romînească fiind masacrată, noi sîntem puși în situația de a renunța la misiunea noastră de neam, de a renunța la crearea unei culturi romînești și de a pieri otrăviți. (Ibidem p. 106).

Prin pregătirea sa intelectuală, prin rostul său social, învățătorul trebuie să fie naționalist. Naționalismul nu este do[illegible]ltivarea specificului etnic al fiecărui popor. Deci iată el este pe linia învățăturii sale. Dar învățătorul este un tradiționalist, un cultivator al marilor virtuți ale neamului, un răspînditor și continuator al frumoaselor obiceiuri romînești, o pildă de abnegație în timp de pace, de eroism în timp de războiu și de jertfă totdeauna. Cuvintele următoare par a fi scrise de un învățător „De aceea pentru noi e o falä iubirea de neam, e vrednic de laudă eroismul celui ce moare apărîndu-și neamul și credem că nu ne călcăm datoria de creștini adevărați apărîndu-ne națiunea cu cea mai mare ardoare“. (I. I. Moța „Cranii de lemn“ p. 20).

Ce legătură poate fi între învățătorul apostol și partidele politice ai căror membri „indiferent de religie, rasă și naționalitate“ sînt atei, francmasoni și democrați?

Sînt învățători cari evită orice contact cu arena politică. Prea mult e sgomot acolo și nu se pricep la licitație demagogică. Invățători admirabili. Romîni buni, creștini cuvioși, muncitori fără pereche, jertfitori pentru oricine e slab și sărac, dîrzi în fața nedreptăților, oameni să se entuziasmeze pentru un gînd, pentru o faptă mare. Le amintesc aci că ei fac politică, fără să știe. Da, acești învățători sînt învățători legionari. Legea muncii și legea tăcerii sînt legile de bază ale legiunii, dupăcum legea vorbăriei și a chiulului era cea a democrației.

Primul învățător legionar a fost Nicolae Apostol, care n'a pregetat a-și sacrifica chiar copilul său pentru a ridica școală unui sat înrăutățit.

Invățătorul idealist și muncitor, scîrbit de toate partidele politice cari s'au întrecut întru demagogism nu-și poate găsi scăparea decît în Legiune, de oarece „Legiunea Arhanghelul Mihail va fi mai mult o școală și o oaste decît un partid politic“, (Corneliu Z. Codreanu, o. c. pg. 307).

Scopul educației este formarea omului, scopul Legiunii este formarea unui om nou, omul legionar, ceea ce înseamnă muncă,

onoare, religiozitate, disciplină, demnitate, eroism şi mai ales jertfă. Acest om înseamnă cultivarea tuturor virtuţilor creştineşti, omeneşti şi romîneşti şi ridicarea lor la cel mai înalt grad. Prin aceasta Legiunea nu mai este un partid ca toate celelalte, grăbit a plasa primari, prefecţi, inspectori şi miniştri, ci înseamnă cea mai formidabilă revoluţie ce s'a petrecut pe pămîntul romînesc. Legiunea e o şcoală în care în muncă şi jertfă, ne formăm, ne purificăm şi ne oţelim. Izbînda Legiunii, adică zidirea unui Stat totalitar, energic, moral, creştin, de dreptate socială, nu mai depinde de Căpitan, care a trasat marile linii ale zilei de mîine.

Depinde de noi. După cum vom şti să ne integrăm total şi definitiv ideii legionare, s'o simţim în toată fiinţa noastră şi să jertfim pentru ea, aşa vom ajuta înfăptuirea acelei Romînii legionare, ţară de prestigiu şi de autoritate, de mîine. Nu ştiu dacă ne dăm seama cu toţii de măreţia zilelor ce trăim. De o parte o lume îmbuibată cu preţul tuturor mîrşăveniilor, potlogăriilor, o lume ce moare pe încetul, ce se zbate şi nu vrea să renunţe încă la locurile ei de comandă, locuri pe care le-a murdărit. De cealaltă parte o lume nouă, tînără, răscolitoare, gata a pune temelia de suflete la clădirea unui Stat pe potriveala noastră, după realităţile noastre. O familie legionară, o şcoală legionară, o artă legionară, o oaste legionară, un Stat legionar, iată atitea trepte ce ne vor aşeza în istoria neamului pe filele de aur.

Invăţătorul de azi este ţinut în rol de dresor şi de poliţist. De aceea şi rezultatele muncii sale sînt sub energia consumată. Entuziasmul? Nu se comandă prin circulări ministeriale, nici nu se învaţă din savante cărţi de pedagogie. Entuziasmul se creează din conturarea unui ideal şi se întreţine din curăţenia şi frumuseţea unei lupte voiniceşti, unei munci fără preget, unei camaraderii adevărate, unei frăţii ce se dovedeşte cu atît mai reală cu cît greutatea sau răul e mai mare. Atunci oamenii înfăptuesc minuni, din încordarea maximă a fiinţei lor. In lumea legionară bazată pe muncă, onestitate şi camaraderie entuziasmul este floarea naturală şi e ajutătoarea muncii devenită titlu de nobleţe.

Toţi învăţătorii cari din truda lor au ridicat şcoli şi troiţe, cari au desmorţit satele din toropeală şi le-au îndrumat către lumină, cari au făcut să înflorească sufletele copiilor pentru o ţară mai bună şi mai frumoasă, cari au urmat pilda lui Nicolae Apostol şi Popa Tanda, au lucrat în spiritul Legiunii. In Romînia legionară de mîine la care cel dintîi învăţătorul trebuie să puie umărul, şcoala îşi va căpăta prestigiul ei adevărat, ea fiind modelatoare de suflete, iar nu magazin de cunoştinţe, fiecare se va simţi fericit a lucra alături de învăţător la ridicarea satului pentru întărirea neamului. Invăţătorului i se va da un salariu care să-l pună la adăpost de grija zilei de mîine, pentru ca să nu fie nici ispitit de activităţi incompatibile cu meseria lui şi nici forţat de a trece rostul său pe al doilea plan pentru cîştigarea unei bucăţi de pîine. Ferit de patima politicianistă, el se va putea dedica cu trup şi suflet misiunii sale de refacere, de

educație în școală și în afară de ea. Promovările făcîndu-se în virtutea muncii și priceperii, singura armă va rămînea silința, devotamentul pentru un ideal, sacrificiul. Vom putea da atunci o altă înfățișare întregii țării și nu va fi atunci pentru noi un titlu mai mare de glorie decît cel de ***învățător legionar.***

Să ascultăm chemarea cea mare a neamului ce la ceas de răscruce ne strigă în bătaia vîntului, în razele ferbinți ale soarelui, în stropii de ploaie, în duduitul pămîntului și în tot aerul ce-l respirăm: vine primăvara neamului romînesc chenăruită în verdele baladelor strămoșești. Luați aminte, e întîia primăvară a întregii nații romînești!

„Coborîți în adîncul vostru sufletesc și întrebați-vă dacă vă mulțumește sau nu o simplă recitare de idealuri menite a fi veșnic înfrînte. Iar de veți simți că demnitatea voastră de om și de Romîn nu mai îngăduie rușinea tuturor resemnărilor, atunci împăcați-vă (pe încetul și definitiv, iar nu numai în clipa unui entuziasm trecător) cu gîndul că viața voastră personală cade cu totul pe al doilea plan, și treceți dincoace, pe marele drum dureros al jertfei pentru binele altora, pentru binele Neamului, pentru slujirea lui Dumnezeu". (I. I. Moța „Cranii de lemn", pg. 213).

Cicerone Mucenic

Realizări muncitorești

„A nu reacționa, a nu activa spre a scăpa de această plagă, înseamnă a fi niște lași indolenți și a ne duce de vii la groapa și pieirea ce ne așteaptă".

I. P. S. Sa Patriarchul Miron Cristea (1937).

Au trecut nouă ani de cînd, datorită imposibilității morale de-a adera la anumite transacții, am fost — pe nepusă masă — detașat pe meleagurile acestea, la lucrările intense de reparații de vagoane din Basarabia. Din zorii zilei pînă noaptea tîrziu lucram, fără întrerupere, îndrăgostit de meseria mea. Aceasta cu atît mai mult cu cît era o mare deosebire între conducătorul de unde plecasem și cel de-aici: om tînăr, integru, entuziast, gata de-a sprijini orice inițiativă ce-ar fi fost spre folosul celor mici. Nu ne-a trebuit mult spre a ne cunoaște și înțelege, așa că detașarea s'a transformat, apoi, în mutare definitivă.

Terminîndu-se campania de reparații, mi s'a dat printre altele conducerea atelierului mic Sulița-Nouă, cu vre-o 80—90 oameni, așezat în tîrgușorul Sulița, din județul Hotin. Pentru noi — cei de aici — nu mai e nevoie de subliniat cam din ce fel de populație e format acest tîrg basarabean. Pentru ceilalți . . . să citească înfricoșătorul studiu, publicat în caetul 3 vol. II din Rînduiala, de către D-l

Popp: „Consideraţiuni etno-demografice asupra populaţiei Romîniei" şi, cu durere, vor afla!

La prima plată, ce-am făcut-o la începutul anului 1929, meseriaşilor din atelier, văd că apar — prelingîndu-se, par'că, prin uşi! — două făpturi, c'un profil caracteristic, în biroul unde înnumăram oamenilor leafa ce li se cuvenea. La întrebarea mea, îmi răspund cu glas mieros, cu figuri spăsite, că au de primit, dela cîţiva din oameni, nişte bani şi că ... să le plătesc aceste datorii. Politicos dar ferm, i-am invitat să părăsească nu numai biuroul, ci şi atelierul, urmînd a-şi aştepta debitorii, dincolo de poartă. Evident că... am fost silit să repet invitaţia — de astădată ceva mai energic! — chemînd, în acelaş timp, şi portarul, spre a-i călăuzi la poartă.

Incidentul acesta mi-a dat imboldul de-a mă interesa, cît mai urgent, de starea materială a oamenilor, de situaţia datoriilor lor. Ce-am aflat m'a pus pe gînduri. Deşi meseriaşii cîştigau destul de bine — cu mult mai bine decît acum! — deşi viaţa era, relativ, ieftină, totuş, aproape toţi erau înglotaţi în datorii. Aveau negustorii un fel special de-a-i momi să-şi cumpere o mulţime de lucruri — în mare parte nu de-un folos real! — pe datorie, cu poliţe, semnate în alb care, apoi, nu după multă vreme, erau protestate, pentru sume cu mult mai mari decît valoarea mărfurilor cumpărate — cîteodată chiar triple! — şi nu mai scăpa bietul om de reţineri (datorie-cheltuieli de judecată!) decît cu foarte multă greutate.

Mă sfătuiesc cu maestrul ce aveam acolo — om tînăr, cu judecată, cu multă tragere de inimă la treabă — şi hotărîm să punem bazele unei bănci populare ceferiste. Incepem să le explicăm oamenilor foloasele unei astfel de instituţii; unii au primit, dela început, cu bucurie gîndul; alţii, majoritatea, au cam stat în rezervă, cîţiva erau chiar ostili. N'am prea ţinut seamă de lipsa de entuziasm a celor mai mulţi. *Ştiam, doar, că nu prea arare, trebuie să faci binele, chiar cu sila.* Şi-am început, la fiecare plată, la 15 şi 30 ale lunii, să strîngem, după posibilităţile fiecăruia — mă informasem de greutăţile lor familiare, spre a avea o situaţie amănunţită şi exactă a fiecăruia din oamenii mei! — cîte 100, cîte 200, cîte 300 lei de fiecare, uneori daţi de bună-voie, alte ori, cu greutate, numai în urma stăruinţelor noastre energice. Vedeam cu bucurie cum suma, cu care vroiam să începem banca, se măreşte din ce în ce.

Intîrzierea produsă de instituirea, tocmai în acel timp, a unui nou regim al cooperaţiei, care cerea alte condiţii de funcţionare, care nu-şi avea alcătuite noile statute, slăbea şi ea din entusiasmul celor ce aderaseră, încă dela primele noastre investigaţii, la propunerea noastră. In fine, după multe intervenţii pentru accelerarea formelor, reuşim să înfiinţăm în Iulie 1929, banca populară „Inlesnirea ceferiştilor", cu un capital social vărsat de 51.000 lei şi cu 94 membri. S'au topit, dela primul consiliu aproape, toţi banii: nevoile erau apăsătoare, ei voiau să se împrumute la banca noastră, deoarece începuseră să vadă diferenţa între regimul de pînă atunci din tîrg şi cel pe care încercam noi să-l instaurăm.

Ce facem? Nevoi răsăreau, mereu, altele; banii: urmau să fie achitaţi abea la scadenţă. Şi atunci, după ce ne mai sfătuim: cu maestrul de care vorbeam mai sus, cu meseriaşii din comitet — hotărîm: plata împrumutului se face în rate lunare astfel încît nici debitorul nu va simţi cum se achită, cu încetul, datoria lui, iar cu aceşti bani, la cari se adăugau şi depunerile la capital — luate, ca şi mai înainte, cu oarecare dulci presiuni — să ne putem astupa noile nevoi ale membrilor. Şi astfel, la fiecare plată, meseriaşul, după ce lua salariul dela mine, trecea pela maestru, unde-şi achita din datorie şi mai punea ceva la capital. Era o adevărată tîrguială, unul mai lăsînd, altul ridicînd pînă cînd, în cazurile mai grave, interveneam energic, soluţionînd cazul.

Pentru un necunoscător al situaţiei, care ar fi privit din afară de biurou — înconjurat tot de geamuri — această operaţie, i s'ar fi părut foarte ciudată toată această atmosferă. Dar numai lucrînd astfel, obligindu-l pe om, mai fără voia lui, să pună de-o parte un ban alb — atît pentru ajutarea lui, cît şi a semenilor lui în caz de nevoie — am reuşit să trecem, în aceşti nouă ani de zile, dela capitalul de *51.500 lei*, la *746.000 lei*, deşi între timp s'a mai micşorat numărul membrilor, prin mutări, deces, pensionare.

Punînd azi 100 lei, la cealaltă plată altă sută, urmăream:

a) *Să-i obişnuim să nu cheltuiască tot ce cîştigă, să-i învăţăm să economisească, fapt ce nu prea e în firea Romînului.* In modul acesta ei au astăzi, între 8—13.000 lei, capital social vărsat, fără să sîngereze cînd i-au depus.

b) *Să aibă încredere în forţele lor unite, în ei înşişi.* Sentimentul acesta de solidaritate, creat cu încetul în ei, a condus la realizări minunate, la luarea în stăpînire a multor locuri de casă, ori în cîmp, la ridicări de case, la întinderea gospodăriilor lor, a condus la acele manifestări impresionante, ocazionale, fie de mutarea dela Suliţa-Nouă a celor ce i-au sfătuit, i-au îndrumat, fie de moartea unora dintre fruntaşii mişcării lor.

Am socotit necesar să redăm pe scurt începuturile acestei munci pentrucă numai o prealabilă familiarizare cu această tenace luptă de zi la zi, pentru cîştigarea încă a unui aderent, pentru înlăturarea încă a unei nevoi, pentru strivirea încă a unei piedici, puse de „binevoitori", numai o cunoaştere a atmosferei în care am lucrat va putea da căldură cifrelor reci, ce vor urma şi care vor rezuma rezultatele. Toată această muncă este, cum spuneam cîndva: „prisos de suflet al unor oameni plecaţi la drum pentru realizarea unor scopuri absolut dezinteresate, e rodul unei însufleţiri cîrmuite de conştiinţa unei misiuni ce trebuie săvîrşită, *e rodul unui entusiasm provenit şi stăpînit de sentimentul puternic al unei datorii naţionale de îndeplinit*, al unui entusiasm condus de dorinţa şi voinţa de *a realiza*."

Ing. **Ion Gogan**

Politicul și Economicul

I. Tendințe și interpretări istorice. II. Statul totalitar împotriva Statului economic. III. Infățișarea reală a problemei economice în Romînia. IV. Legiunea și economia națională.

I.

Antagonismul dintre Cartagina și Roma puse, la un moment dat, în mare dilemă oligarhia punică. Intr'adevăr, aceasta voia mărirea puterii economice, știa că o poate ajunge numai prin slăbirea continuă a Romei — deci pe cale războinică — și totuși evita războiul. Oamenii finanțelor și marii proprietari de păminturi își dădeau seama că o angajare militară a Cartaginei nu numai că i-ar fi costat enorm de mult, dar războiul se înfățișa periculos chiar pentru dominațiunea lor politică internă.

In caz de succese militare generalii și comandanții de trupe ar putea deveni tot mai necesari și mai puternici, ei ar cîștiga un ascendent prea mare asupra mercenarilor și asupra mulțimii, puterea plutocraților ar fi ruinată.

In fața Romanilor, „popor politic și militar", adaptarea în luptă nu putea fi decît deopotrivă de natură militară. Bine înțeles că mijloacele materiale n'au lipsit. Mai mult, arma navală se prezinta absolut superioară celei romane. Partidul militarist al lui Hamilcar Barkas și geniul lui Hanibal au înțeles deplin situația istorică a vremii și au acționat în consecință. Dar „misterul" acțiunii războinice a lui Hanibal rămîne și azi o problemă tulburătoare pentru istorici.

De ce n'a învins Hanibal după atîtea succese? Noi găsim deslegarea acestei probleme în structura internă a societății cartagineze, în construcția ei.

Trecerea de la forma de Stat oligarhic, comercial și latifundiar, cu armate mercenare, la o formă de Stat autoritară, bazată pe o armată națională, n'a putut fi înfăptuită, și Cartagina trebuie să se prăbușească pentru totdeauna.

Incăerarea dintre Roma și Cartagina e un exemplu clasic de luptă intre două categorii de forțe: lupta între imperialismul politic și imperialismul economic.

Două tendințe istorice, care se urmăresc în cursul istoriei, se încaeră în anumite epoci, în altele însă ajung la o compensare, la o armonie. Se naște atunci „o nouă așezare a lucrurilor". Ciclul antic a cunoscut această restabilire în epoca imperiului roman, cind Statul garantă schimbul ordonat al bunurilor materiale, iar avuțiile pămîntului îngăduiră mărirea fără seamăn a forțelor militare și imperiale.

Istoria modernă se inaugurează cu marile invenții tehnice și cu descoperirea lumii noui.

După intervalul Evului mediu, preocupat de soarta sufletului după moarte, apare această lărgire a orizontului material.

De la Renaştere şi pînă'n zilele noastre frămîntarea pentru stăpînirea lumii externe creşte necontenit. Niciodată istoria n'a cunoscut o circulaţie a bunurilor ca în epoca modernă şi nici producţia industrială n'a atins vreodată intensitatea ei de azi. Capitalismul modern s'a desvoltat pînă la sufocare. Dar să reţinem următorul fapt important: din această tendinţă a societăţii moderne de a-şi manifesta forţele în domeniul economic se imprimă Statelor o formă anumită de viaţă, de legi şi de constituţie. Se naşte o nouă mentalitate şi o nouă scară de valori.

Comparînd situaţia istorică modernă cu cea antică, desprindem o tăioasă deosebire: în epoca modernă imperialismul economic cuprinde ideologic Statele, el le transformă în structura lor internă; în antichitate lupta era mai simplă şi mai directă. Dacă trecem dincolo de interpretarea schematică a luptei dintre Roma şi Cartagina, deosebirile de constituţie, arătate mai sus, ne apar grefate pe deosebiri profunde de rasă. „Incapacitatea de adaptare" a Cartaginei se explică prin însuşirile de rasă ale Punilor. Este interesant însă că şi în epoca modernă imperialismul economic este condus tot de semiţi. Condiţiunile istorice sînt în cea mai mare parte schimbate, fenomenele sociale mai complexe, totuşi elementul „rasă" persistă.

Şi în Evul mediu au existat bancheri, şi atunci ei dispuneau de mari capitaluri mobile. Dar în tot acest timp ei n'au jucat nici un rol politic. Prin instaurarea „evului economic" deţinătorii capitalurilor mobile îşi lărgesc atribuţiunile, dominînd activităţile sociale umane. Astfel s'a instituit primatul economicului. Tendinţele acestuia sînt de-a cuprinde într'un sistem perfect închis întregul glob pămîntesc ca producţie şi consumaţie. Legile economice se desvoltă într'un implacabil ritm, în baza naturii lor interne de a preface şi de-a adapta realitatea în favoarea întinderii lor nelimitate. *De act primatul economicului a împins toate ţările intrate în raza acţiunii sale directe să adopte noua organizare a societăţii, indiferent de posibilităţile lor geografice, naţionale, istorice etc.* Astfel au fost adoptate constituţiile liberaliste ale epocei moderne şi contemporane. Aceasta înseamnă o lentă supunere a tuturor naţiunilor naţiunii celei mai armate sub raport economic, sau invers, aceasta înseamnă crearea condiţiunilor celor mai favorabile desvoltării economice a celor ce nu le-ar fi putut avea în alte situaţii politice

Momentul acesta trebue subliniat. Ţări ca Anglia, Statele Unite, Canada, Franţa, Germania antebelică şi-au putut „permite" organizarea lor după acest principiu, avînd mari resurse economice sau stăpînind colonii [1]) Intrebarea însă se pune dacă constituţiile

---

[1]) Tot pe baza aceasta trebue înţeleasă „vechea" constituţie a unei ţări ca Anglia. Dar ar fi interesant de urmărit — în cazul ipotetic —, că aceasta ar avea nevoe de un serviciu militar general şi obligator, ce efecte interne ar produce o asemenea schimbare..

evului economic pot conveni tuturor naţiunilor. Este în avantajul fiecăreia de-a se conduce după acest sistem? Pot imita la infinit toate Statele constituţia burgheziei şi a capitalismului modern?

Primatul economic a dus lucrurile mult mai departe. Termenul modern de „imperialism economic", aplicat de noi la istoria Cartaginei, constitue desigur o forţare a realităţii, dar el ne-a servit totuşi ca element de comparaţie. In antichitate nu s'a putut desvolta forma de „Stat economic pur", nu s'a putut desvolta din cauze istorice specifice epocei antice. Intre aceste trebue considerată mai ales desvoltarea Statului roman, opus prin excelenţă unei forme de Stat „economic". In schimb, în epoca modernă, au fost trase toate conclusiile premiselor imperialismului economic. Tendinţa aceasta a mers pînă la ultimele ei consecinţe: astfel s'a născut acţiunea pentru „Statul proletar" sau Statul economic pur. Ce contradicţie imensă conţine o formulă ca aceasta, se va vedea în cele următoare. Semnalăm însă că secolul al XX-lea aduce în tendinţele sale un element, pe cît de neaşteptat după teoriile materialiste pe atît de important pentru restabilirea şi armonizarea vieţii specifice a naţiunilor *întoarcerea la politic, organizarea Statului pe baza principiilor: politice, naţionale.*

II.

Pe la 1900 se părea că socialismul nu e departe de biruinţa sa definitivă. Războiul mondial produse însă un efect cu totul contrar. Boicotul organizat de către socialişti nu reuşi, căci Francezii nu-şi desminţiră patriotismul, Nemţii nu se lăsară mai prejos, iar unii socialişti italieni, în frunte cu Benito Mussolini, fură dintre cei mai aprinşi protagonişti ai intervenţiei italiene. Planul „Statului" economic universal primi o lovitură de mare ecou.

Fascismul se naşte ca o reacţiune a Italienilor împotriva partidelor politice liberaliste şi mai ales împotriva comunismului. *In desfăşurarea acţiunii sale, fascismul afirmă primatul politicului faţă de primatul economic.* De unde pînă acuma economia Statului se desvoltă în mod liber, ducînd de cele mai multe ori spre căi centrifuge Statului, satisfăcînd numai interesele clasei burgheze capitaliste, prin fascism se afirmă dreptul Statului de-a interveni în economie. Dar această „dirijare a economiei" trebue înţeleasă mai bine decît cum o înţeleg Statele democratice, care imită superficial fascismul, făcînd şi ele „economie dirijată". Căci în Statul totalitar, primatul politicului se afirmă pe baza principiului naţional, pe baza necesităţii de a ridica valorile de muncă şi de producţie ale unei naţiuni bine distincte.

De unde acţiunea socialistă şi comunistă tinde „să înlocuiască aparatul parasitar al Statului cu atelierul", deci să reducă societatea la o singură clasă socială, fascismul afirmă totalizarea, coordonarea tuturor activităţilor sociale. Lupta dintre proletari şi capitalişti, naturală şi necesară într'o societate unde primează interesele individuale, se rezolvă de la sine în Statul totalitar. Intre muncitorul

exploatat de către capitalişti şi între conducătorii de întreprinderi, intervine puterea politică naţională, care stabileşte retribuţia şi controlează creşterea sau descreşterea capitalurilor. Dar Statul nu se opreşte numai la această activitate normativă, ci el tinde să exercite o influenţă directă asupra producţiei, circulaţiei şi consumării bunurilor. Pentru a stăpîni toate ramurile de activitate economică, el institue reprezentarea corporativă a intereselor claselor sociale. Prin organizarea corporaţiilor, Statul tinde să dobîndească o evidenţă amănunţită despre tot ce se întîmplă în domeniul economiei naţionale, avînd posibilitatea prevederii acesteia. Economia este considerată ca o parte integrantă a organismului naţional, nu ca un sistem închis, lucrînd în afară de viaţa naţiunii.

Această soluţionare a problemelor economice reprezintă o adevărată revoluţie. De la principiile liberaliste ale secolului trecut, la economia Statului totalitar este o distanţă imensă. In Statul burghez capitalismul exercită o constrîngere directă asupra sistemului politic. In ţările, în care capitalul este deţinut de către streini (jidani) problema a luat, prin reacţiune, un aspect rasist sau naţionalist de mare răsunet. *Introducerea primatului politic prin fascism constitue o lovitură istorică dată plutocraţiei internaţionale.* Faptul că avuţiile mobile şi imobile se pun în funcţie de Statul naţional şi nu mai pot fi produse şi repartizate în voia lor liberă, marchează o rupere şi o declaraţie de independenţă faţă de finanţa internaţională.

Instaurarea fascismului n'a fost pe placul „internaţionaliştilor" din lumea întreagă, deşi aceasta nu s'a manifestat ca un curent antisemit. Foarte just remarcă *A. Hitler* în *Mein Kampf* că fascismul nu poate fi filosemit de vreme ce a declarat războiu comunismului şi francmasoneriei. O egală lovitură este cea a emancipării de presiunea şi jocul finanţei internaţionale. In discursul său ţinut la 28 Octombrie 1937, *Benito Mussolini* afirmă: „In Italia fascistă capitalul stă la ordinile Statului". Intr'adevăr, cu cîteva zile înainte, capitalul mobil a fost impus la un impozit extraordinar de 10 %.

Dar primatul politicului are şi o altă semnificaţie decît numai aceea de a subordona interesului Statului desvoltarea economică şi a o dirija în aşa mod ca să nu devină o excrescenţă cu totul străină vieţii naţionale. El înseamnă accentuarea factorului politic prin puterea executivă în politica internă, prin puterea militară în politica externă. Imperialismul militar fascist trebue înţeles ca o consecinţă logică, naturală a primatului politic. Cucerirea Abisiniei este confirmarea tendinţei Italiei de-a deveni imperiu, fără să fie o mare putere economică. Multe din acţiunile Italiei de azi nu pot fi înţelese pentru că „critica ştiinţifică" a cam rămas în urmă faţă de realitate. Pentru reprezentanţii acesteia Statul este identic cu sistemul economic, buna desvoltare a unei naţiuni echivalează cu buna stare economică a indivizilor ei prezenţi etc. Dar toţi aceştia uită că o economie poate fi redresată pe cale politică şi chiar militară. Ei mai uită că unele popoare, deşi îşi au Statele lor „libere", sunt conduse de-o clasă capitalistă străină, puterea politică fiind doar un nume.

Ei neglijează faptul că politica nu poate fi în întregime debitoare clasei economice, tăindu-şi libertatea de-a conserva o naţiune. Vom reţine prin urmare că *Statul totalitar sau primatul politic reclamă ieşirea de sub dictatura finanţei internaţionale sau a clasei economice, deschiderea acţiunii politice libere, independente; coordonarea şi organizarea activităţii sociale economice în funcţie de interesele naţionale, după o normă de armonie a claselor sociale.*

Se administrează o acerbă critică „primatului politic" sub învinuirea că n'a existat pînă azi, în istorie, Stat care să fi exercitat în aceeaşi măsură un control şi o dirijare economică asemănătoare celei din Statele totalitare actuale. Se mai obiectează că niciodată în istorie n'a fost un „primat politic", care să rezolve nevoile economice ale unei naţiuni. Dar o cercetare atentă a istoriei Romanilor, şi nu numai a acesteia, ar putea să descopere acestor sceptici savanţi că „primatul politic" nu este nou decît doar în sensul că se prezintă sub semnul epocei în care trăim.

Sub acest raport, cu tot riscul de-a fi numiţi romantici, ne punem întrebarea: este oare fascismul o reînviere a antichităţii romane, în sensul de metodă, de artă de-a conduce Statele? Este în fascism numai un apel orgolios la strămoşii romani sau avem în faţa noastră o interpretare şi o adaptare a concepţiei sociale romane la viaţa socială modernă?

Primatul politic nu trebue înţeles ca un războiu declarat economiei. Dimpotrivă. Nu este aci locul să arătăm realizările Statelor totalitare, amintim doar de înfăptuirile agricole din Italia şi din Germania ca nişte sforţări supraumane, care au fost încoronate de succes deplin. Autarchia italiană şi cea germană produc minuni de invenţii tehnice. Cu o febrilitate unică în istorie se deschid o serie de căi noui în domeniul producţiei economice. In ce priveşte economia mondială, autarchia nu înseamnă o închidere, dar ea permite ca respectivele State să participe la ea, în măsura în care nu-şi sacrifică propriile interese naţionale.

III.

In România modernă şi actuală situaţia economică are o înfăţişare extrem de pregnantă, iar rezolvirea problemei economice constitue cheia de boltă a puterii Statului romîn. Nu vom face un istoric al evenimentelor politice şi economice. Starea de fapte din zilele noastre ne spune prea mult.

Statul romîn este liber, căci el îşi exercită conducerea după o constituţie aleasă de voinţa poporului.... Dar adoptarea constituţiei Romîniei libere s'a făcut sub presiunea Statelor puternice al occidentului. Să ne întoarcem numai la data acelui articol din constituţia anului 1878, cînd Romînii s'au opus recunoaşterii drepturilor de proprietate rurală pentru jidani. Din cauza puterii internaţionale francmasonice şi semite, politicianii noştri, luptînd între romînism

și francmasonerie, au trebuit să modifice articolul [1]). Este un caz elocvent, în care jidanii, dispunînd de francmasonerie și de economie, procură drepturi confraților din alte țări.

Odată ciștigate drepturile, jidanii au progresat enorm, iar problema economică în Romînia modernă a primit din capul locului un interes național, politic, *căci prin forța lor economică ei exercită o continuă presiune asupra puterii politice a Statului romîn.* Rînd pe rînd guvernele noastre sînt dependente de marii finanțatori, care permit sau interzic anumite acțiuni. Faptul că jidanii sînt neasimilabili îi împiedică să intre pe cale normală unde ar voi și atunci ei corup clasa conducătoare romînească.

In fața acestei forțe iudaice, Romînia are ca formă de guvernamînt liberalismul. In fața unității naționale jidovești, condusă după legile absolutiste ale religiei mozaice, îndrumată de către șefi autoritari și exclusiviști (rabini, mari bancheri), în fața acestui organism național, Romînii răspund prin sisteme democratice, elective, de liberă concurență etc.

Intr'adevăr, mulți dintre intelectualii noștri își dau seamă că ne învîrtim într'un lamentabil cerc vicios. Avem puterea politică, avem o țară bogată, dar nu sîntem liberi nici în politică și nici nu putem să ne stăpînim avuțiile naturale.

Nu putem deveni liberi sub raport politic pentru că politicul nostru depinde de-o economie străină, iar aceasta e străină pentru că ducem o anumită politică. Care poate fi ieșirea din acest cerc? Liberalismul, cu un aer superior, bazat pe prestigiul vechimii și al marilor înfăptuiri naționale, consideră chestiunea simplă și foarte clară.... Mai întîiu, se zice, pericolul „înstrăinării„ economiei naționale nu este așa de mare, în al doilea rînd soluția e evidentă: Romînii să se apuce de comerț, etc. și să-i concureze pe jidani.

Adoptînd acest miraculos sistem, partidul istoric liberal a votat legea protecției muncii romînești, ca rezultat al minunatelor sale soluții istorice. Dar rezultatul rezultatului, adică efectul legii protecției muncii romînești, constitue una din rușinile istorice ale neamului nostru. *Experiența de aproape un secol a dovedit că o concurență liberă pe terenul economic nu poate bate puterea străinilor.* Rominia nu se poate emancipa de capitalul internațional, ea este neîncetat tributară și economicește și politicește puterilor oculte, internaționale. In politica externă din această cauză luăm atitudini dușmănoase față de țări cu care avem solide interese de-a trăi bine.

---

[1]) Referitor la această modificare și la recunoașterea independenței Romîniei de către Italia, colegul nostru Șt. Cuclureanu a ținut o foarte interesantă comunicare la Congresul Risorgimentului Italian (Roma 13 Sep. a. c.), în care a demonstrat cu date inedite cum oamenii politici ai Italiei din acea vreme erau siliți de către francmasoni și jidani italieni, prin presă și prin opoziție parlamentară, să nu recunoască independența Romîniei pînă ce articolul nu va fi modificat în favoarea jidanilor. Președintele Congresului *De Vecchi*, unul dintre quadrumvirii marșului asupra Romei, a precizat în concluzii: „Era stăpînirea francmasoneriei în Italia și la voi în Romînia. Italia de azi a reușit să distrugă puterea francmasoneriei“.

Dar forma noastră de guvernămint, egalitară şi democratică, în care oamenii politici şi forţele de Stat depind de clasa economică străină mai are o lature negativă, de importanţă tot atît de mare. In situaţia politică actuală România nu-şi poate înzestra puterea militară şi nu o poate cultiva pînă la gradul de care are nevoe. Noi avem o poziţiune geografică in care putem fi angajaţi ori şi cînd din punct de vedere militar. Polonia, în aceeaşi situaţie, a reuşit să-şi formeze una dintre cele mai puternice armate din Europa şi a putut să-şi creieze industria naţională de armament. Atita vreme cit vom depinde de finanţa străină şi nu vom şti cum să procedăm faţă de aceasta, nici forţele noastre militare nu se vor putea desvolta în deplina lor necesitate.

In Rominia, problema primatului politic, deşi are aceeaşi semnificaţie principială, în componentele ei însă, diferă mult faţă de felul cum s'a pus în Italia sau în Germania.

Instaurarea primatului politic în România ne va deschide drumul deslegării problemei economice, dar la noi chestiunea este nu numai de-a subordona economicul politicului, ci şi de-a crea şi desvolta economia naţională prin condiţiuni politice favorabile. Acesta este un fapt deosebit de cel din Italia şi din Germania, unde marea majoritate a economiei a fost naţională şi înainte de noile regime. In fundamentalul său articol „Faza precorporativă", publicat mai întîiu în revista „Axa", *Ion I. Moţa* arăta că noi nu putem introduce imediat Corporatismul pentru că nu avem pe cine corporativa sau, introducîndu-l de pe acum, am crea organizaţii puternice formate din străini.

D-nul prof. *T. Brăileanu* [1], referindu-se la magistrala lucrare a D-lui prof. *M. Manoilescu* „Le siècle du corporatisme" atrăgea atenţia că fără o forţă politică în stare să impună şi să-l adapteze, corporatismul nu va putea fi aplicat cu folos în Rominia, de aceea „Le parti unique", lucrare datorită aceluiaşi autor (M. Manoilescu), trebue considerată ca o întregire a primei opere, arătînd necesitatea de-a organiza puterea politică unitar naţională.

IV.

Mişcarea legionară poate fi considerată sub mai multe laturi. Mai întiiu ea reprezintă un potenţial de forţe, un rezervoriu de energii organizate. Aceste energii se desvoltă ca o revoluţie spirituală, aducind o nouă măsură a omului. Dar mişcarea legionară urmăreşte un scop politic bine precizat: înfăptuirea Statului legionar. Deci naşterea unui Stat, care prin conducătorii săi şi prin forma sa de guvernămînt să garanteze desvoltarea cea mai sigură şi cea mai înaltă a naţiunii romîneşti. Legiunea a ţintuit pericolele care ameninţă naţiunea romînă. In fruntea acestora stă puterea covîrşi-

---

[1]) Vezi studiul „Noi Teorii Politice", extras din Revista de Pedagogie, Cernăuţi 1937 şi rev. Insemnări Sociologice, 1937.

nomice, decît pornind de la o acţiune politică, de la o dirijare a energiilor neamului, unite şi îndrumate pe cale de Stat naţional. Această acţiune istorică reclamă o elită politică independentă de economicul străin, o elită liberă, capabilă prin acte de conducere naţională să recucerească terenul pierdut.

Avem şcoli comerciale, avem şcoli industriale şi agricole, dar efectul lor este invizibil. Studiem tehnica, producem ingineri, dar sbaterea noastră se iroseşte în zădar. Lipseşte coordonarea, lipseşte planul. Nu avar decît oameni disparaţi, hărţuiţi din toate părţile, fără nici un comandament, fără o garanţie a întreprinderii lor, lăsaţi pradă unui organism inamic avantajat de poziţie, de experienţă şi de corupţia unei clase politice în completă descompunere. Prin mişcarea legionară neamul romînesc tinde la o liberare de sub imperialismul economic străin. In această luptă, cu vădite reflexe pe plan internaţional, legionarismul nu este singur. In mod logic şi de fapt el are alături celelalte State totalitare angajate profund în acelaş războiu, căci aceasta însamnă frontul dreptei împotriva frontului comunist.

Leon Ţopa.

Sensul disciplinei legionare

Incontestabil, ideea de disciplină închide în conţinutul ei termenul, într'un sens negativ, de limitare: Acolo unde îşi împrăştie disciplina influenţele şi-şi statorniceşte hotarele, încetează exuberanţele capricioase şi arbitrare ale vieţii, se retează orizontul pornirilor anarhice şi se taie copacul individualismului exagerat. Peste formele de vieaţă prinse înlăuntrul fruntariilor ei, se aşterne pînza uniformităţii, elementele disparate şi dornice de independenţă, trăitoare pe cont propriu sau devălmaş, primesc o fizionomie omogenă, — care se adînceşte şi structural, — rezultat al mulării lor după tipare identice. Vieaţa este prinsă în cleştele unui riguros antrenament şi încorsetată, deseori prin silnicie, într'un sistem de norme, cu anticipaţie întocmit, care, camaşă de forţă, îi dresează şi susţine ţinuta.

Şi, evident, privită după această faţă a ei, ca îngrădire şi frână a vieţii, ideea de disciplină este de o nuanţă accentuat negativă, pentrucă înseamnează o contrazicere şi o biciuire a vieţii; înseamnează *o constrîngere şi o povară pe umerii ei.* De unde fobia oamenilor faţă de disciplină.

Insă, văzută ca articulaţie interioară, *în mecanismul propriu ei,* disciplina este o sistematică a vieţii. Tiparele statornicite de disciplină pentru vieaţă, ca îngrădiri ale vieţii, şi cari apasă cu greutate de plumb pe umerii ei, planifică vieaţa; structurează fiinţa ei lăuntrică răscolită de numeroase tendinţe, — indiferente, unele, între ele, duşmănoase altele, cele mai multe, — şi-i fixează o ordine de interior după prescripţiile unui sistem unitar închegat, în sinul căruia se apropie şi se înfrăţesc pornirile indiferente, se armonizează con-

trarele şi se pun de acord toate năzuinţele vitale, pregătindu-se de o rodnică conlucrare. Tendinţe, pasiuni, exuberanţe, eforturi ... se aşează la locul lor, după importanţa lor, în conformitate cu reţeaua normelor cari dictează armonia interioară a sistemului şi, prin aceasta, un plan unificator şi ordonator păşeşte în miezul vieţii frămîntate de sbuciume şi impulsuri divergente.

Astfel, încorsetînd-o, disciplina fixează o *ţinută* vieţii ; întocmeşte temeiuri solide pentru ea, ca bază de susţinere, şi-i delimitează, cu migăloasă grije, făgaşele pe cari se varsă torentul vieţii. Şi, prin această planificare şi ordonare, vieaţa cîştigă în tărie şi prestigiu. Iar energiile şi eforturile vieţii nu se irosesc în van sau în fărîme de înfăptuiri, de mică importanţă: Dirijate prin porunca de fier a disciplinei, îşi valorifică rodnicia în maximum de înfăptuiri.

* * *

Acceptată în totalitatea conţinutului ei, ideea de disciplină şi-a cuibărit fiinţa în miezul vieţii legionare.

Şi nu este sorocul întîmplării care a dictat fixarea disciplinei ca lege de temei a mişcării legionare. Ci, cauzele explicative îşi resfiră rădăcinile departe şi îşi sorb seva din obiectivele capitale vizate de Legiune — transformarea omului după un model nou, *eroic*, şi — prin el — prin acest om nou, — înfăptuirea unui nou stil de viaţă, organic şi specific sufletului romînesc, care să însemne triumful geniului rasei noastre în lume.

Iar de aci, din această motivaţie implîntată în miezul însuşi al mişcării, se desprinde limpede sensul disciplinei în vieaţa legionară, *cu un îndoit înţeles*, arătat de Căpitan, cu mîna sigură de educator şi conducător, în liniile lui mari, atunci cînd notează. (Pentru Legionari, ed. I, pg. 323):

„Disciplina este o îngrădire a noastră, fie pentru a ne conforma unor norme etnice de vieaţă, fie pentru a ne conforma voinţei unui şef. In cazul întîi, o practicăm pentru a ne urca pe înălţimile vieţii ; în cazul al doilea, pentru a obţine *succesul în luptă*: cu natura sau cu duşmanii".

In vieaţa individuală, *pentru uzul propriu*, disciplina se defineşte, în rosturile ei, ca *un mijloc eficace de desăvîrşire personală*. Insul care îmbracă armura unei discipline şi-şi însuşeşte cît mai organic ţinuta dictată de ea, potrivindu-şi vieaţa după arhitectonica ei, ajunge să-şi alcătuiască un echilibru interior, vital şi spiritual. *Călăuzit de lumina unei discipline, devine stăpînul lui propriu*. Pentrucă, supunîndu-şi vieaţa unui sever antrenament, sufocînd în sufletul lui porniri rele, cari înjosesc pe om, şi promovînd ceeace e bun şi îl ridică peste animalitate, individul ajunge *să se depăşească*: Să-şi merite numele de om, drept consecinţă a efortului de autostăpînire şi autoperfecţionare; deci, prin stăruinţa neîncetată de a eşi din noroiul instinctelor şi al materialităţii urcă treptele templului desăvîrşirii morale.

Aplicată grupului de indivizi gata să între sub aceeaşi poruncă şi, prin coordonarea sistematică a efortului, să atingă un obiectiv de

toți vizat, disciplina este singurul *instrument sigur în dobîndirea victoriei.* E drept că insul prins în chingele disciplinei renunță la o parte din eul său și i se suprimă veleitățile de autoafirmare, dar, în schimbul acestor renunțări, sunt recompense cari recompensează renunțările și oboselile efortului: Antrenamentul la care sunt supuși indivizii închiși între zidurile disciplinei și frâna ce li se aplică din partea normelor disciplinare, *pun de acord voințele individuale, economisesc energiile puse în joc și asigură continuitatea efortului.* De aceea, randamentul obținut de indivizii călăuziți de mîna de fier a unor norme de disciplină este remarcabil față de cel obținut atunci cînd fiecare dintre cei angajați în acțiune lucrează pe cont propriu.

Și pentru aceste rezultate apreciabile în domeniul *etic* și în domeniul *luptei,* mișcarea legionară și-a fixat ca lege de temei disciplina, hotărîtă să stoarcă prin ea tot ce se poate obține acolo unde operează.

* * *

Numai că, văzută astfel problema disciplinei, se ridică două nedumeriri:

1. Oare, în vieața legionară, disciplina nu este o povară?

Evident, oriunde s'ar aplica, disciplina își păstrează nota de *povară* din conținutul ei. Ceeace atenuiază însă pînă la anulare acest caracter al ei pentru legionari, coșmar pentru majoritatea oamenilor, este *acceptarea benevolă* a disciplinei în rîndurile Legiunii; adecă, faptul important prin natura și semnificația lui e că disciplina legionară este *consimțită* iar nu impusă prin legi sau decrete-legi. Cei ce se înrolează în Legiune cunosc în prealabil legile mișcării și, intrînd în rîndurile oștilor ei, consimt *a priori* la ele, fiind — pentru orice legionar — o datorie de onoare îndeplinirea cît mai exactă a datoriilor ce încumbă un atare angajament. De aci tăria disciplinei legionare și voioșia cu care se trăiește. Accentuez: nu-i vorba de o *suportare ușoară* ci de o *trăire tinerească și veselă* a disciplinei.

2. Nu știrbește disciplina autonomia și nu sufocă libertatea individului?

Da și nu. Da, atunci cînd scopurile vizate sunt, ca valoare, sub prețul energiilor și eforturilor cheltuite pentru înfăptuirea lor. Atunci cînd scopul nu merită efortul depus pentru a-l realiza, *cînd nu egalează jertfa ce se face pentru el,* atunci da, disciplina este o povară, apasă greu pe umerii oamenilor înrolați în luptă și fiecare individ se simte strîmtorat și obosit de disciplină.

Nu frînge personalitatea și nu o omoară, atunci cînd țelul urmărit crește în valoare față de efortul necesar înfăptuirii lui; adecă, *atunci cînd jertfa — oricît de mare ar fi — este totuși prea mică pentru a egala strălucirea țelului.* In acest caz orice disciplină este un fleac; sufletul pregătit de jertfă pentru atingerea scopului rîvnit, supoartă fără să simtă povara disciplinei.

In această situație se găsește mișcarea legionară. Scopurile vizate de ea se conturează în aureola unei străluciri așa de puternice încît orice

iertfă pentru înfăptuirea lor pare mică, mică de tot, în fața luminii lor. E un mister atunci faptul că nici un legionar nu-și simte știrbită autonomia și frîntă libertatea în cadrul mișcării legionare?

Dacă avem apoi în vedere și faptul că legionarii își *trăiesc* idealurile, se confundă în beția misiunii, misterul-se lasă despicat și mai mult. Trăirea din plin a luptei, elanul jertfei și credința nestrămutată a biruinței, scot de pe primul plan al preocupărilor ideea de disciplină. *O elimină ca preocupare*. Ea există totuși. Și există ca ceva organic vieții legionare, *asimilată sufletului legionar*. Atunci cum mai poate fi ceva strein și apăsător dacă aparține vieții legionare înseși?

Vor fi totuși sceptici cari nu vor admite pînza uniformității peste pluralitatea formelor de viează individuale, cu dotații unice fiecare. Pentru aceștia un alt argument va desveli un alt colț luminos al disciplinei legionare: Legiunea este o stare de spirit, străbătută de-o ordine interioară în sînul căreia este *o ierarhie* a formelor de viează; o articulație cu nodurile ei. Și atunci cînd Legiunea pornește o bătălie, în fiecare nod al articulației, *pe fiecare treaptă a erarhiei*, se promovează cel apt, după mintea și brațul lui. Ostașii legiunii, întrată în luptă, intră fiecare în locul său, ocupat prin merit propriu după lumina sufletului său și după puterea de jertfă care-l animă. Nu face Legiunea greșala să lucreze impotriva vieții și a naturei. Nu promovează un om tip mașină, gata să înlocuiască pe oricare alt om. Ci, promovează individualitățile după aptitudinile lor, așezîndu-le la locul lor în erarhia vieții legionare; adecă acolo unde fiecare are aptitudini de muncă și jertfă. Că uneori, în momente cînd e în joc soarta totului, individul renunță la el, e drept: O face însă pentru o mai sigură conservare de sine. Dar și atunci, in încordarea generală, se respectă principiul: fiecare la locul lui, după puterile lui, ca randamentul să fie maximum.

Și nici aci, credem, disciplina legionară nu apare ucigătoare a personalităților. Semn sigur că este luată în semnificația ei cea mai reală și rodnică.

Ion Covrig Nonea

Răsturnarea unui argument „democratic"

„Democrații", fie de bună sau de rea credință, aduc ca cel mai puternic argument al lor întru apărarea „libertăților democratice" amenințate de curentele extremiste, identitatea de metodă și de țintă a celor două curente, de dreapta și de stînga. Amîndouă aceste curente sînt revoluționare, zic ei; amîndouă tind spre suprimarea libertăților cetățenești, deci spre dictatură; ele trebuesc combătute cu aceeaș hotărîre. In această argumentație se pune așadar accentul pe asemănări exterioare, neglijîndu-se (iarăș din neștiință sau rea credință) *deosebirile* între cele două curente. Noi, cei ce scriem la această revistă, am expus de multe ori și pe larg deosebirile adînci între ceea ce se obișnuește a se numi *dreapta* și *stînga*. Mișcarea

de dreapta este o mişcare de regenerare naţională, cea de stînga de distrugere naţională pentru a face drum unei stăpiniri *străine*. Revoluţia de stînga cată să deslănţuiască războiul civil în care elita naţională (clasa politică naţională) să fie măcelărită şi înlocuită printr'o elită jidovească, unealtă a bolşevismului moscovit. Revoluţia de dreapta năzueşte a împiedica războiul civil prin consolidarea şi împrospătarea elitei naţionale.

Din această deosebire de temelie derivă apoi în mod logic toate celelalte deosebiri privind organizarea Statului : eliminarea luptei între clasele sociale, ierarhizarea lor prin regimul corporatist etc.

Dar mai ales ni se va deschide înţelegerea asupra adincilor deosebiri între cele două revoluţii, dacă vom da atenţie atitudinei lor faţă de „familie", sau, în general, faţă de problema populaţiei.

O clasă conducătoare *străină*, aparţinînd naţiunii cuceritoare, n'are niciun interes să se îngrijească de moralitatea, sănătatea şi buna starea naţiunii subjugate *cîtă vreme materialul uman exploatat e dat în cantitate îndestulătoare*. In anumite împrejurări chiar o distrugere parţială pare a fi o condiţie pentru asigurarea stăpinirii cuceritorilor. În orice caz însă naţiunea cuceritoare va tinde să nimicească încercările de „organizare socială" a învinşilor, distrugînd dela inceput nucleele din cari s'ar putea înfiripa o organizare. Aşa au procedat Jidanii pentru a-şi pregăti dominaţiunea, desăvîrşindu-şi apoi opera de distrugere acolo unde au reuşit să-şi institue stăpînirea.

De cu bună vreme şi profitind de experienţa lor milenară, ei au atacat societăţile creştine alese pentru exploatare la temelia lor, adică pornind dela familie. Otrăvirea fizică şi morală a populaţiilor creştine a fost practicată pe scară întinsă de către Jidani. Medicii, avocaţii, scriitorii, profesorii, funcţionarii, cîrciumari, comercianţii, bancherii jidani au căutat să grăbească prin toate mijloacele disoluţia familiei creştine. Liberalismul secolului XIX le-a venit în ajutor : a înlesnit divorţurile, avorturile. şi, ca încununare a operei de distrugere, a înfăptuit „emanciparea" femeii deschizîndu-i porţile tuturor şcolilor şi împingînd-o spre funcţiuni publice. Depravarea şi sterilizarea femeii creştine reprezintă pîrghia cea mai puternică a imperialismului iudaic. Oraşele noastre încăpute subt stăpînirea jidanilor sînt pline de fete creştine aduse de la sate pentru ca temeile jidovilor să fie scutite de muncă grea şi să se poată deda hodinite funcţiunii de reproducţie, înmulţindu-se ca ploşniţele. Pe de altă parte, la sate, femeile creştine muncind din greu îşi văd copiii murind de boli şi de lipsă de hrană suficientă, iar la oraşe femeile creştine devin toate „intelectuale", studiază, aleargă după slujbe şi, dacă se mărită, grija lor principală e să n'aibă copii [1]).

Deci, dacă în general şi pretutindeni emanciparea femeii a produs grave tulburări sociale, la noi ea a luat un aspect ameninţător

---

[1]) Vezi articolul nostru „Feminizare şi efeminare" în *Insemnări Sociologice*, An. II, 1936/37 No. 1, reprodus şi în volumul *Sociologia şi Arta guvernării* pg. 151—161.

din cauza intervenţiei jidovilor cari, profitînd de această stare de lucruri, caută să zădărnicească orice încercări de îndreptare.

Teoreticienii, ce-i drept, au expus problema arătînd că trebuesc luate măsuri urgente de întoarcere din calea pieirii [1]. Mai ales în Banatul nostru primejdia e mare: populaţia romînească e în neîncetată descreştere. Acest fenomen îşi găseşte explicaţia în disoluţia familiei rezultată în mare parte din „emanciparea" femeii. D-l Dr. *Grofşoreanu*, într'un studiu *Aspecte Social-Politice* [2], socoate că femeia a fost „coruptă" în timpul războiului şi că subt influenţa ei societatea a început să alunece pe panta pierzării. Cităm aci în întregime rîndurile scrise de autor cu amărăciune despre rolul ce l-a avut la noi femeia în deslănţuirea valului de decadenţă morală.

„Femeia rămasă (în timpul războiului) acasă, singură, care îşi conducea gospodăria, bine-rău şi îşi creştea copiii în plină libertate, a abuzat de această situaţie. Şi în toiul plăcerilor, a traiului destul de bun pe care îl ducea acasă, s'a corupt, pierzîndu-şi credinţa. Din această libertate octroiată de către evenimentele istorice, s'a născut apoi emanciparea libertină a femeii, care nu a mai vrut să se supună disciplinei familiale; care s'a obişnuit la variaţie în viaţa sexuală, la lux nebunatic şi pentru care un singur bărbat — poatecă mai extenuat de mizeria frontului — precum şi copiii au fost şi sînt o povară.

Şi societatea în loc ca să fi reacţionat şi să reacţioneze faţă de acest pericol, aţîţă şi mai mult pornirile păcătoase, prin propagarea şi lărgirea emancipării atît pe teren economic, cît şi politic. Parcă — vezi Doamne! — de emanciparea politică a femeii ne arde nouă astăzi. Anchetatorul monografic, mai ales, stă uluit la văzul realităţilor, constatate pe teren: lues endemic, lux exagerat la femei, prostituţie sistematică la ţărancă, groaza la femeie de copii, avorturi şi pruncucideri cum nu s'a mai pomenit, concubinaj, adulter săvîrşit „coram publico", cu oarecare orgoliu vanitos, divorţuri aproape profesionale, neglijarea totală a educaţiei copiilor (sînt sate unde soţul şi copiii odată pe săptămînă capătă fierturi calde, chiar în cele mai bogate comune ale Banatului), indiferenţă faţă de biserică (pretutindeni biserici goale!), lenevie revoltătoare, beţie în rînd cu bărbaţii, superstiţii de ordin isterico-psihopatologic şi cîte şi mai cîte alte păcate, — în era emancipării. Azi, faţă de trecut cînd „biata" (!) femeie era sclava bărbatului, azi avem o femeie total emancipată, care terorizează soţul, care conduce familia, încît am putea spune: azi pe la satele noastre nu mai există un sistem patriarhal ci unul matriarhal. Şi cînd în revolta mea de monografist le ziceam bărbaţilor: cum suferiţi aceste înjosiri, nu aveţi sbici în casă? Imi răspundeau resemnaţi: nu putem face nimic, căci ne lasă cu casă şi copii şi se împreunează cu alţi bărbaţi. Şi asta mai cu seamă dacă femeia are ceva avere proprie. Să nu mai vorbim de soarta nenorocită a ginerului în casă, care este

---

[1]) Amintesc aci broşura *Femeia la răscruce* de Dr. *Simion Cioran* şi *Ion Ţenchea*. Prefaţă de *Adrian Brudariu*. Timişoara, 1935.

[2]) Revista Institutului Social Banat-Crişana An. V, 1937, No. 17—18, pg. 39—45.

un hamal şi o slugă a socrilor şi a femeii, deoarece ea este deţinătoarea averii. Soţul, în sensul codului maghiar în vigoare, nu moşteneşte nimica după soţia sa, pe cînd dînsa are drept de uzufruct viager asupra averii întregi a soţului său, moşteneşte jumate parte a averii în comun cîştigată (aşa numita „coachiziţie"), are drept la pensie alimentară în caz de divorţ etc.

Să mai vorbim de situaţia dela oraşe, despre tot ce se petrece în burghezia mică şi mijlocie? (Omiţînd din preocupările noastre „lumea bună", protipendada parvenită a zilelor noastre). Cafenelele pline cu femei, cîrciumele frecventate cu frenezie, barurile tixite, mesele de ruletă distracţie zilnică, beţii nocturne, viaţa de studentă în plin amor liber, campionaj sportiv: cu bicicleta, paraşuta, aeroplan, box, luptă etc., etc. Avem scriitoare, artiste, reformătoare, filosoafe etc., etc. — ce mai vreţi? Avem avocaţi, medici, ingineri, funcţionari femei cu droia. Cum că treburile merg din zi în zi mai prost? Cum că familia pe zi ce trece se destramă? Cum că societatea este în declin şi decadenţă? Unde este elementul inviorător al colaborării femenine, aşteptat cu înfrignrare dela femeia emancipată? Pretutindeni numai amurg şi leşin. Ori, azi, faţă cu trecutul „barbar" cînd femeia a fost şi a rămas numai mamă şi soţie, evoluăm în plină emancipare femenină. Totuşi nimenea nu este îndestulit cu starea faptică. Toată lumea se răsvrăteşte împotriva stărilor sociale, economice, politice. Toată lumea strigă după reforme, după renaştere sufletească, după revelaţie spirituală, fără ca să-şi dea seama că această schimbare nu se poate forţa decît prin revenire la viaţa familială, abandonată, schingiuită, batjocorită, deoarece nucleul oricărei societăţi este: familia. Dar această viaţă familială nu se poate reface cu o femeie emancipată, care vrea să concureze cu bărbaţii, care împrumută idealuri masculine, abandonînd idealurile sale fireşti. O femeie care nu-şi caută şi nu-şi află fericirea şi satisfacţia sufletească în sînul familiei, condamnă la prăbuşire inevitabilă societatea în care trăeşte. Dacă însă scopul femeii romîne, este cel etalat în întrunirile politice, apoi: Mes dames! daţi aşa mai departe! Şi să nu vă miraţi de rezulatele cari or să vie!..."

Se poate că situaţia nu e aşa de desperată cum o descrie autorul (cu excepţia Banatului unde scăderea repede a populaţiei romîneşti este un fapt constatat). Totuş sînt destule semne că disoluţia familiei progresează atît la sate cît şi, mai ales, la oraşe. Iar în ce priveşte clasa conducătoare nu ştiu dacă se va găsi cineva să tăgăduiască decăderea familiei romîneşti, decădere urmată cu necesitate de destrămarea şi decăderea elitei sociale romîneşti. In această direcţie deci comunismul jidovesc a înaintat fără a întîmpina rezistenţă serioasă: emanciparea femeii şi-a dat roadele pe deplin. In elita romînească nu mai există *mame*, ci profesoare, funcţionare, avocate etc. Şi chiar cele ce n'au o profesiune, au studii suficiente pentru a şti cum să se ferească de povara copiilor. „Emanciparea" începe de cu bună vreme. Atît liceele cît şi şcoalele profesionale de fete formează tipul femeii pornite spre cucerirea libertăţii şi egalităţii. Această tendinţă spre libertate se manifestează în primul rînd prin întîlniri cu

tineri colegi, apoi (în clasele superioare) cu tineri (şi bătrîni) mai cu experienţă şi dornici de aventuri. Am greşi fără îndoială, dacă am susţinea că toate fetele de şcoală sînt nişte stricate etc., dar nu greşim afirmînd că educaţia ce-o primesc le abate dela drumul care duce spre întemeierea unei familii şi a unei gospodării. Instinctul femenin le mînă a căuta căsătoria, dar raţiunea formată în şcoală le face să năzuiască a-şi satisface instinctele evitînd greutăţile împreunate cu împlinirea obligatiilor de mamă şi gospodină.

Să nu confundăm aceste manifestări cu tendinţele de limitare a numărului copiilor determinate de cauze economice în primul rînd. In antichitate, la popoarele primitive, dar şi la cele civilizate de azi limitarea numărului copiilor se aplică în mare parte din cauze economice, deci nu din pervertirea instinctelor materne, din tendinţa femeilor de a-şi asigura un traiu liber şi ferit de neplăcerile naşterilor şi de grija creşterii şi educaţiei copiilor. Numai în epoca de decadenţă a imperiului roman de pildă, clasa conducătoare intră în plină disoluţie a moravurilor domestice, divorţurile şi avorturile devenind procedeuri obişnuite şi menite a asigura bărbaţilor şi femeilor deplină „libertate". Urmarea a fost înlocuirea acestei elite degenerate prin o nouă elită străină, barbară.

Aceeaş primejdie ne ameninţă şi pe noi, cum dealtminteri şi elita socială din Franţa se găseşte şi ea pe panta decăderii şi cedează tot mai mult în faţa invaziei semite.

Reacţiunea fascistă şi naţional-socialistă împotriva comunismului jidovesc a trebuit, în mod logic, să dea atenţie şi refacerii familiei. In Italia şi Germania, deci spre deosebire de Rusia, femeia e condusă iarăş spre îndeplinirea menirii ei naturale. In primul rînd s'au luat măsuri pentru înlăturarea piedicilor economice ce se opuneau căsătoriilor şi naşterilor prea numeroase. Sociologia italiană şi cea germană a studiat şi studiază această problemă, iar conducătorii celor două State au pus în măsură largă la dispoziţie mijloace materiale pentru rezolvirea problemei. Familiile numeroase sînt ajutate şi proteguite, Statul intervenind cu multă pricepere şi fără a cruţa cheltueli în creşterea copiilor şi educaţia tineretului. Această acţiune de asigurare a unui spor normal al populaţiei şi de asigurare a unui spor calitativ al noilor generaţii, cuprinde toate clasele sociale şi nu în ultimul rînd elita socială, clasa conducătoare. Funcţionarii căsătoriţi, de toate categoriile, primesc adaosuri de leafă însemnate pentru fiecare copil născut, iar femeile sînt scoase pe'ncetul din slujbe pentru a intra iarăş în locul ce li se cuvine prin menirea lor naturală. Colonizări externe şi interne fac parte din aceste măsuri de aşezare temeinică a Statelor naţionale, iar muncitorilor li se înlesneşte un traiu îndestulător şi uman prin diferite măsuri potrivite să înlăture şomajul, în primul rînd prin lucrări publice de tot felul.

Stimularea muncii productive, trezirea interesului şi a însufleţirii pentru înflorirea şi gloria patriei, cimentarea solidarităţii între clasele sociale etc., sînt acţiuni cari îşi dau roadele tocmai prin faptul că pornesc dela condiţia fundamentală a oricărei reforme sociale şi care

nu poate fi decît *organizarea familiei.* Cetățenii acestor State devenind *patres*, șefi de familie, sînt legați toți la un loc de *patria* comună, pe care trebue s'o apere și s'o lărgească pentru a o lăsa urmașilor. Individul uman, bărbat sau femeie, fără casă, fără gospodărie, fără copii, n'are patrie, nu poate fi *cetățean* în adevăratul înțeles al cuvîntului. El devine, prin traiul său, prin concepția sa individualistă, fermentul desagregării și disoluției sociale.

Dar această tendință de a restabili și asigura echilibrul intern al națiunii prin așezarea pe temelii sănătoase a familiei își capătă înțelesul deplin prin raportarea ei la *politica externă*, la relațiile Statului cu Statele străine. Un spor normal de populație e necesar pentru ca o națiune să-și păstreze puterea și rangul față de celelalte națiuni, iar în caz de conflicte și antagonisme de tot felul, *numărul* are un rol important. Adevărat este că numărul nu hotărește în toate cazurile. Dar în condițiuni egale de organizație tehnică, de pregătire materială și morală, superioritatea numerică va hotărî. O minoritate poate subjuga și exploata o majoritate, dacă aceasta e desorganizată, amorfă, desarmată. O minoritate va reuși să învingă o majoritate, desorganizînd-o, atomizînd-o, desarmînd-o.

Cu un cuvînt: *bolșevizînd-o.* Așa au procedat Germanii, în vremea războiului, împotriva Rușilor cu ajutorul revoluționarilor marxiști, între cari rolurile principale le dețineau jidani. Așa procedează jidanii acuma în Statele „democratice", adică în Statele în cari famila e în disoluție și noțiunea de *patrie* e lipsită de înțeles, unde individul își pune rațiunea în slujba instinctelor sale pervertindu-le. Lupta împotriva acestei „democrații" bolșevizante e la noi, unde jidanii au trecut la atac deschis, o datorie cetățenească. Și e lămurit, ni se pare, că această luptă cere din capul locului închegarea unei solidarități strînse între cetățeni, între toți *patres*, cari, la rîndul lor, trebue să-și înroleze fiii și nepoții în armata celor ce sînt gata a jertfi *totul pentru Țară.*

Familia romînească trebue să intre în luptă. Spre ea trebue să ne îndreptăm privirea și grija. Ei trebue să-i redăm puterea și sănătatea de altădată, ei trebue să-i redăm posibilitatea de sporire, de creștere și roire. Dar acest lucru nu se poate face fără a da atenție femeii, educației ei, formării caracterului ei. Mișcarea legionară n'a trecut, nici teoretic nici practic, cu neluare aminte pe lîngă această problemă. In rînduri pline de farmec poetic, d-l Radu Gyr ne-a descris *Femeia în eroismul spiritual, moral și național*[1]) iar Căpitanul a dat sfat înțelept pentru încheierea de căsătorii legionare.

Dar acțiunea mare, mîntuitoare nu poate începe decît în ceasul cînd Legiunea va fi stăpînă pe mijloacele cari să îngădue așezarea pe temelii trainice a familiei romînești, care va putea asigura apoi o sporire continuă a puterii și gloriei națiunii. „Extremismul" de dreapta amenință deci de fapt libertățile „democrației", dar numai așa cum extremismul doctorilor de boli mintale constitue o primejdie pentru libertățile nebunilor. Nici mai mult, nici mai puțin.

Traian Brăileanu

---

[1]) București, Editura „Cetățuia Legionară", 1936.

REVISTA CARȚILOR

Traian Brăileanu: *Sociologia și Arta guvernării.* Cernăuți, 1937. Editura „Insemnări Sociologice".

Zilele trecute a apărut în editura „Insemnări Sociologice" o nouă carte a profesorului Traian Brăileanu. Nu e vorba de o colecție de articole politice, așa cum susține autorul în prefață, ci de o concepție unitară asupra artei de a guverna. De obicei colecțiile de articole politice se referă la cazuri speciale, de cele mai multe ori disparate, așa că o concepție de ansamblu lipsește. Cartea de față e un studiu științific asupra mijloacelor de înfăptuire a unei comunități romînești perfecte și a unui Stat național puternic. Acei ce vor voi să se documenteze asupra problemelor de artă politică, asupra problemei elitelor, a educatorilor, tineretului etc., vor găsi în acest studiu o deplină orientare. Mai presus de aceste învățături la îndemîna fiecărui cititor, acest studiu, împreună cu cel apărut lunile trecute și întitulat „Statul și Comunitatea morală", constitue armatura științifică a fenomenului legionar. Nu e vorba aci de o siluire a științei, cum au făcut-o marxiștii, ci de o funcțiune normală pe care o primește știința, desbrăcată de tot felul de teorii false și utopice. Aceste două studii, bazate pe premisele din lucrările anterioare ale D-sale, constituiesc o negație a marxismului și o întemeiere științifică a fenomenului legionar. Știința asupra societății și tehnica socială, prin scrisul profesorului Brăileanu, au primit orientări pentru veacuri. Cînd ideile acestui cugetător de proporții mari vor reuși să curețe cu desăvîrșire aceste două domenii de toată zgura materialismului istoric, atunci deabia se va vedea în mod clar ceeace a însemnat scrisul profesorului Brăileanu în istoria Neamului Romînesc. Deocamdată anunțăm numai importanța acestui studiu, rămînînd să revenim pe larg asupra lui.

Ion Țurcan

Gaston Richard, I. La conscience morale et l'expérience morale. II. La loi morale. Les lois naturelles et les lois sociales, Paris 1937 (In colecția „Actualités scientifiques et industrielles" publicată sub direcția d-lui Jaques Chevalier, No. 474—475). Pînă ce vremea ne va îngădui să dăm o analiză mai largă a acestei lucrări importante, ținem să-i anunțăm apariția. Lucrarea aceasta reprezintă încoronarea operei d-lui Gaston Richard. Aci d-sa lămurește încăodată și în mod definitiv concepția sa sociologică, apăsînd asupra liniei ce-o desparte de doctrina dogmatică și deci antiștiințifică a școalei durkheimiene.

Gaston Richard, La critique de l'hypothèse du contrat social avant Jean-Jacques Rousseau (Extras din „Archives de Philosophie du droit et de Sociologie juridique", 1937 No. 1—2). După o expunere istorică-critică a teoriilor contractualiste, autorul ajunge la o justă apreciere a valorii ipotezei contractualiste. Deși această ipoteză nu explică formarea societății omenești ea „are cel puțin o valoare

negativă." Contractualismul „este negaţiunea unei fatalităţi istorice de natură economică sau etnică de care ar depinde fără deosebire toate guvernele. El îngădue afirmarea unei responsabilităţi morale care se iveşte încetul cu încetul din formele primitive ale solidarităţii."

André Joussain, Psychologie de masses, Paris 1937 (Bibliothèque de Philosophie scientifique). Pornind dela Gustave Le Bon, părintele psihologiei mulţimilor, d-l André Joussain dărîmă clădirea veche ridicată de Le Bon şi urmaşii săi şi ne dă o construcţie nouă, modernă. Necesitatea dărîmării a rezultat din temelia slabă, greşită, a clădirii vechi. G. Le Bon şi toţi ceilalţi au confundat massele (masses) cu mulţimile (foules), aşa că, bunăoară, sociologii germani vorbesc de psihologie a masselor (Massenpsychologie) şi acolo unde nu este vorba decît de psihologie a mulţimilor (pentru care ei nici n'au încă un termen precis). Analizele d-lui Joussain sînt susţinute de o vastă documentare istorică. Caracterul şi influenţa masselor asupra evoluţiei societăţii ni se înfăţişează în această lucrare din toate punctele de vedere şi în cele mai interesante amănunte. Unele capitole din această magistrală operă au fost publicate (în traducere) în revista noastră din manuscrisul volumului ce-l pregătea autorul pentru tipar. În acest fel cetitorii „Insemnărilor" sînt pregătiţi pentru intrarea în lumea gîndurilor d-lui Joussain.

André Tardieu, La Révolution à refaire II. La profession parlementaire. Paris, E. Flammarion, 1937. Sub titlul „La Révolution à refaire", d-l Tardieu a anunţat 5 volume. Despre primul volum, „Le souverain captif" apărut în 1936, a scris d-l I. Ţurcan în revista noastră (an. II, No. 2). Acest, al doilea volum, cuprinde cea mai formidabilă critică ce s'a adus cîndva regimului parlamentar. Cum, la noi, alegerile şi naşterea unui nou parlament se apropie, în n-rul viitor al revistei vom aduce o dare de seamă mai largă asupra cărţii d-lui Tardieu.

Ion I. Moţa, Liga Naţiunilor. Idealul, viciile şi primejdia ei. Conferinţă ţinută la cercul de studii al centrului studenţesc Bucureşti în ziua de 15 Dec. 1929. Ion Moţa a studiat şi cunoscut temeinic organizaţia Ligii Naţiunilor. Teza sa de doctorat din 1932 tratează despre „Securitatea în Societatea Naţiunilor". Conferinţa sa din 1929, publicată acuma în broşură, pune problema în mod radical: Liga Naţiunilor constitue o primejdie pentru existenţa Statelor naţionale. „Această *Societate* trebue nesocotită şi *desfiinţată, iar suveranitatea naţională reintegrată în deplinătatea drepturilor ei*. Uriaşul complot mondial... va primi prin aceasta o capitală lovitură, distrugîndu-i-se una din cele mai preţioase arme".

Broşura aceasta trebue citită, ea cuprinde rînduri izvorîte dintr'o minte clară, dintr'un suflet ales, din sufletul lui *Ionel Moţa.*

Se poate procura: Bucureşti, str. Imprimeriei 3 sau Cluj, la d-l V. Naciu, student, str. Regina Maria 16. Preţul 10 lei.

C. Stoicanescu, Revoluţia lui Horia. Timişoara, Edit. Astra, 1937, pg. 112, Lei 30. O expunere documentată, dar şi evocatoare

a marei tragedii al cărei erou principal a fost Horia. E una din cele mai frumoase lucrări ce-au apărut cu prilejul trecerii de 150 de ani „de cînd sub tortura greului vremii de stăpînire ciinească, s'au rupt bîrnile răbdării romîneşti şi viaţa asuprită de veacuri a colcăit ca şi furia apelor scăpate din zăgazuri". Toată cartea e scrisă în acest stil solemn şi răscolitor de gînduri romîneşti.

REVISTA REVISTELOR

Jurnal de Psihotehnică. Director C. Rădulescu-Motru, vol. I, No. 1, 2, 3.

Pentru vremuri ca cele de azi în care mai mult ca oricînd se cere ca fiecare om să fie aşezat la locul cuvenit potrivit aptitudinilor, culturii şi puterii sale de muncă, apariţia unei reviste care să ne dea studiile necesare în vederea realizării la noi a acestui imperativ social, e de sigur un fapt care merită să fie încurajat.

Din sumarul primelor două numere menţionăm, mai întîiu, acea atît de clară şi folositoare introducere în ştiinţa psihotehnicei pe care ne-o dă *I. N. Nestor* în Principii despre psihotehnică, apoi, studiul solid al lui *G. C. Bontilă* asupra oboselii în industrie. Cum ne găsim într'o fază de organizare a unei industrii proprii, studiul acesta care ne arată cauzele şi urmările oboselii fizice sau mintale în industrie, ne-a venit încă la timp. Autorul a făcut un real serviciu conducătorilor întreprinderilor noastre industriale, dîndu-le indicaţiuni precise pentru a putea realiza ameliorarea producţiei şi cruţarea forţelor muncitorului. *Em. M. Brandza*, în Diagnosticul pedagogic în lumina biografiilor, îşi pune problema dacă profesorul este în stare să distingă aptitudinea de neaptitudine, pe baza observaţiei directe. Cercetînd 270 de cazuri extrase din biografiile unor personalităţi din secolele trecute, biografii în care să găseşte exprimată diagnoza unor profesori alături de cea a unor neprofesori cu privire la aptitudinile acelor personalităţi, d-sa constată că pe cînd neprofesorii au dat o diagnoză justă numai în 26 %, profesorii au dat-o în 58 % din cazuri. De aici concluzia că „observarea directă în îndrumarea profesională academică este... aceea către care putem privi deocamdată cu mai multă încredere." Nu putem trece însă cu vederea faptul că acest rezultat este oarecum în contrazicere cu principiile şi metodele psihotehnice, care dacă nu tind să înlăture cu desăvîrşire observaţia directă, ca fiind un izvor permanent de greşeli, cer totuşi măcar o complectare a acestei metode cu alte mai obiective. *D. Muster* ne dă un nou mijloc de a calcula coeficientul de corelaţie. E într'adevăr o metodă foarte simplă şi suficient de precisă pentru a ne da o indicaţie asupra legăturii dintre mai multe serii de caractere psihice.

N-rul 3 e închinat în întregime psihotehnicei şcolare. In Corp şi caracter, d-l *C. Rădulescu-Motru*, dupăce constată că tendinţa fundamentală a secolului nostru este voinţa de înoire a popoarelor

şi anume a caracterelor lor înseşi, cere „să ne îndeplinim menirea pentru care am fost născuţi", adică să căutăm a înfăptui această înoire a sufletului nostru de popor." Bine că o afirmă şi o cere acum şi d-l C. Rădulescu-Motru, că legionarii de vre-o . . . 10 ani încoace nu mai ostenesc a arăta necesitatea şi a înfăptui această înoire lăuntrică a neamului nostru. *I. Georgescu*, în Introducere la o orientare profesională în şcoala romînească, constată că în atmosfera socială şi morală de azi nu se poate face orientare şcolară, căci „nedreptăţile materiale dintre profesiuni fac imposibilă orientarea către profesiunile rău remunerate." Marele vinovat e însuşi Statul care „acordă privilegii morale şi sociale unor şcoli şi profesiuni", neglijînd şi prăbuşindu-le în inferioritate pe altele. Aşa se şi explică de ce părinţii caută să-şi îndrepte copii nu spre acele profesiuni pentru care ar avea aptitudiniile potrivite, ci spre acele mai bine remunerate. O. P. nu se va putea face în şcoală cu folos decît după înlăturarea obstacolelor multiple ca acele arătate mai sus. Ni se pare curios însă faptul că autorul cere, ca o condiţie pentru aplicarea O. P., şi democratizarea vieţii publice, cînd ştiut este doar că astăzi tocmai Statele mai puţin democratice se folosesc în mai mare măsură de psihotehnică pentru o mai bună orînduire a vieţii lor sociale. *I. Sulea-Firu* cere ca Selecţia profesională a educatorilor să nu se facă numai în baza unui examen de capacitate, ci şi mai ales în baza dovezii că sunt înzestraţi cu anumite aptitudini strict necesare unei normale exercitări a profesiunii lor, cum ar fi : o mare putere de înţelegere a copiilor ş. a. Ce bine ar fi dacă principiile de docimologie ale d-lui *I. M. Nestor* i-ar trezi pe cît mai mulţi dascăli la realitate. Sînt doar atiţia care socot că nota lor e expresia unui cîntar mintal absolut obiectiv şi fără greş şi nici prin cap nu le trece că'n sistemul lor de notare e o ecvaţie personală, subiectivă pe care docimologia caută s'o înlăture prin metoda testelor de cunoştinţe şi nivel mintal şi a diferitelor calcule, cum e mai ales cel al corelaţiei. Mănunchiul de observaţii drepte şi logica impecabilă fac din Inspecţia şcolară în lumina psihotehnicei a d-lui *V. Pavelcu* o lectură dintre cele mai savuroase. D-sa arată că profesorul ar trebui să fie apreciat, în primul rînd, nu după impresia superficială ce i-o face unui inspector o biată lecţie izolată, ci „prin efectele învăţămîntului său, prin randamentul său, prin ajustarea sa la viaţă, interesele şi scopurile şcolare. Dar pentru aceasta organele noastre de control trebuesc recrutate printre persoane care se ţin mai aproape de altarul ştiinţei decît de tribuna politică". Cu *Lenormanda Benari*, Psihotehnica şcolară, şi cu *Maria Vartic*, Sugestii din activitatea psihotehnică şcolară, se închee seria studiilor. Urmează : note, informaţiuni şi un buletin bibliografic.

Cl. Usatiuc